

PRZYSIĘŻNIK (69) *sb m*

sg *N* przysiężnik (8). ◇ *G* przysiężnika (3). ◇ *D* przysiężnikowi (2). ◇ *A* przysiężnika (1). ◇ [*I* przysiężniki(e)m.] ◇ *L* przysiężniku (2). ◇ *pl N* przysiężnicy (14). ◇ *G* przysiężników (17); -ów (1), - (o)w (16). ◇ *D* przysiężnik(o)m (4). ◇ *A* przysiężniki (7). ◇ [*G a. A* przysiężnik(o)w.] ◇ *I* przysiężniki (8), przysiężnikami (1) *GostGosp.* ◇ *L* przysiężnikach (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (dwa z niżej notowanych przykładów) – XVII(XVIII) w.

1. *Ławnik, członek kompletu sądzącego w sądach miejskich i wiejskich prawa magdeburskiego (niemieckiego); iuratus Mymer¹, BartBydrg, JanStat, Cn; scabinus Mymer¹, BartBydrg, Cn; iurator Cn (66) : Mymer¹ 12v, 13; BartBydrg 77b; ComCrac 21; iako ná wielu mieyfcach/ then iest dobry á íprawiedliwy obyczay/ iż cokolwiek płácą v Sądu/ kładą przed Przyfyężniki/ potom po Sądzie trzeći groź Pifárzowi z onych pieniędzy oddzieláią GroicPorz d3v; Ráyce z Woythem y s Przyfyężniki/ Pifárskie mieyfce ludźmi ktemu niespráwnymi záfadzáią GroicPorz d4v; PODwoyłki ma być obieran przez Woythá y Przyfyężniki z ofyádłych ludźi GroicPorz g2v; IA. N. przyfyęgam Bogu wřzechmogácemu/ iże Pánu Woytowi y Pánom Przyfyężnikom/ chcę być pořluzny y wierny w řluzbie moiey GroicPorz g3v; Abowiem w Krákwie y we Lwowie gwałty Woyt s Przyfyężniki zwykł řádzic. GroicPorz k; GDy iuz Burgrábiá ma wřác z mieyftcá Sądu řwego/ zda w moc Sądy wřytki Woytowi y Przyfyężnikom GroicPorz k2; Zátym Woyt s Przyfyężniki powřawřy y podniowřy káždy práwá rękę/ á řpuciwřy dwa pálcá ná doř/ řkaże go [oskarżonego] ná vpad y poniży práwo iego GroicPorz n2, c3 [2 r.], c3v, dv, d2, d2v [4 r.] (39); ZapKóścier 1587/70v; Przyiężnicy co cztery Niedziele máią chodźic po wři/ oględuiąc kominy/ ieřliże ie Kmiotkowie rzádnie opátruią/ dla ognia. GostGosp 24; Páłterz ma mieć karb wřelákiego bydłá/ y Páni Stára/ Vrzędnik regeřtr: á Przyiężnicy to máią oględáć/ gdy co zdechnie GostGosp 116, 40, 51; A gdzie Wóytá z Przyiężniki *Teutonico iure* ofádzáią, tám áppellácia idźie do páná lámego oney wři *SarnStat* 1276, 215, 1276; [*KsięgaSądTrzeř 1557 nr 1086*; Ieřliby řie trářilo žeby Przyiężnicy w Máydeburgu wymáři/ [...] tedy mogá Ráyce z przyzwoleniem Bifkupiem/ Przyiężniki ná czás obráć/ y práwo ofádzic. *SzczerbSpecSax* 205; ienże przysiężnik Stanisław Dziegiel i z drugim przysiężnikiem Maciejem Głábiem wyznał, iż [...] *KsięgaSądIwk* 1586 nr 96; A dla rzeczy pewniejszej wypłacenia tego wszytkiego dřlugu stawiał Małek rękojmię jejmořci paniej Potockiej dwu przysiężników, Wojciecha Suta i Grzegorza Dudę *KsięgaSądIwk* 1590 nr 159].*

przysiężnik czego (3): *Conřtitucią anni 1581.* która Krákwřkim y Poznánřkim wrzędóm řluzy/ extenduiemy: Iż ma tákże comprehendowáć Ráde y przysiężniki miałř Lwowá y Wářřáwy. *SarnStat* 505 [*idem* (2)] 961, 1179.

Zestawienia: »przysiężnik młodszy« [*řyk 2:2*] (4): *PR*zyfyężnik młodřy/ tho iest/ nowo obrány/ iest Sprawcá řpraw Przyfyężniczych: przeto zówřdy ma być obliczny/ y oczekáwáć drugich Przyfyężników. *GroicPorz* d3 [*idem* [*SzczerbSpecSax*]], d3, i2v, nnv; [*SzczerbSpecSax* 205 (*Linde s.v. przysiężniczy*)].

»starszy przysiężnik« (7): Abowiem gdy iuz Ławnicy ná Sądzie zályędą/ thedy Woyt zwykł pytáć Stárlzego Przyfyężniká *GroicPorz* lv; Ale pořpolicie řtářly Przyfyężnik Woythowřkie mieyftce wřędy

záfyada. *GroicPorz* n; Albo miałto tákovey przyfyęgi/ iáko w Krákwie ten iest obyczay/ z rofkazánia Stárfzego Przyfyęznika/ podniefyé dwá pálcá y zás ípułci *GroicPorz* x3, 12, 13, x3 [2 r.].

Szereg: »przysiężnik albo ławnik« (1): PRzyfyęznicy álbo Lawnicy fá perfony ná Sądzie fyedzące/ kthorzy wyfyfzawfy/ á dobrze wyrozumiawfy Spráwę obudwu ftron/ Sentencyą Sędziemu przes fwoie porządne votá/ náyduią *GroicPorz* dv.

2. *Urządник senatu w starożytnym Rzymie [czyj]* (1) : ále fie to częłto tráfowáło od nich [inkwizytorów]/ iż też drugie potwarzáli/ przeto Senat Wenecki knim przyfádził fwoie przyfyęzniki/ áby była pewnieyfza Inkwizycya. *BielKron* 233v.

3. *Ten, kto przysięga* (2) : wfytkim iednáko rzeczy przychodzą/ [...] czyniącemu obchod kościelny y pośmiewiącemu fie s tego/ fwiętemu y grzełznikowi/ przyfyęznikowi y chroniącemu fie przyfyęgi. *BielKron* 81v.

Iron. (1): A więc ty iefztze nieboże będziefz/ [...] od tákowych rzetzonych/ y dułz fwoich zápamiętálych Bífkupow/ ízukał/ nowego fwięcenia/ mázánia/ y ná urząd Apoftolki pothwierdzeniá? wćiekay od thákowych przyfyęznikow wćiekay co nadáliey. *KrowObr* 132v.

4. [*Sprzymierzeniec* [czyj]: Król Łokietek, gdy granice miał z Litwy spokojne, Z ich pomocą już śmieie jął przemyślać wojnę. Chcąc Krzyżaków niezbożnych i ich przysiężników Rozłączyć zás Mazurów, Czechów z hardych szyków. *StryjPoczqt* 251.]

Synonimy cf PRZYSIĘGŁY.

Cf **PRZYSIĘGŁY, PRZYSIĘŻCA, PRZYSIĘŻNY, [PRZYSIĘŻONY]**